

૨૪૨૪

પસ્તાવના.

નેકત્રાગદાર, સર જોર્જ, ફ્રેડીક, સામ્યુઅલ. મારકેરી-
સ ઓફ રીપન. કે. જી. પી. સી. જી. બી. વાઈસરોય ગવ-
ર્નર જનરલ લોર્ડ રીપન સાહેબ. આ નામદારને માટે હાલમાં
બરતખંડની પ્રજામાં થએલા ઉત્સાથી જુદા જુદા સદ્ગ-
હસ્થોની ત્રફથી તેમની નોકરીની મુદતમાં “ બરતખંડના
લોકોને ” થએલા ફાયદાઓમાંથી જુદી જુદી તરેહની ગરબીઓ
કવિતાઓ, હુમરી, હોરી વીગેરે જુદે જુદે ઠેકાણે ન્યુસ પે-
પરોમાં છપાએલી છે તે સઘળી પ્રજાને વાંચવા માટે એકઠી
કરી છે. કારણ કે સઘળા લોકોને ન્યુસ પેપરોમાંથી વાંચવા
પુરતી સોઢ ન બને અને વળી ઘણું કરી બધાં લાઈબ્રેરી
અગર ન્યુસ પેપરો આવતાં હોય ત્યાંનાજ સદ્ગહસ્થોને વાં-
ચવાનું બને માટે તે સઘળી ભેગી કરી અમારા સર્વે આર્ય
જનોને વાંચવા સુગમ પડવા માટે તે બહાર પાડી છે. માટે
સર્વે સદ્ગહસ્થોને વાંચવા અમો તસ્દી આપીએ છીએ. તથાસ્તુ.

દોહરો.

આર્ય જનો અતી હર્ષથી, વાંચો સહી નરનાર.
ફાવ્ય કહું રીપન તણી, કામ તણો વિસ્તાર. ૧

કા. બા.

૨૪૨૪

હુમરી.

(સરદ રૈન જીદી રહી જીગ બનમે, સો મોરલી સો ઉધર ધરી.)રાગ.
 લારડ રીપન જય જય જય જય જય સુખા સુખ કારી રે; ટેક.
 ધન્ય ધિટીનીયારે તુજને, ધન્ય રીપન જાણનારી રે;
 ધન્ય કેસરેહિંદ કૃપાળુ, ગવરનર ગુણકારી રે. લારડ રીપન. ૧
 ભરતખંડના ભાગ્ય આજે, ગાંધે આપ અપારી રે;
 પારવિના ઉપકાર કરવા, તે શું કહીએ સંભારીરે; લારડ રીપન. ૨
 અધમ યુદ્ધ અશ્વગાન તણું તે, બંધ કીધું ઝટવારી રે;
 કાળા ધારા સુદ્ધાં કચરું, મહુડાંનું બીજ ભારી રે. લારડ રીપન ૩
 ઉત્તેજન આપ્યું દેશીને, કારીગરી બેઠી સારી રે;
 કેળવણીનું કમીશન સ્થાપ્યું, રૂઢ્ય આપ વિચારી રે. લારડ રીપન ૪
 કાંઠનસીંઘમાં મંજુર થાવા, બીજ બન્ય કો વારી રે;
 અગાજીથી પ્રખ્યાત કરીને, મત ધરે ધીર ધારી રે. લારડ રીપન ૫
 કર મીઠાનો કમી કંઈ કીધો, મિસરનું ખરચ નિવારીરે;
 ખેડૂત બેંક કરવાનું ધાર્યું, ગરીબ દાદ વિચારીરે. લારડ રીપન ૬
 ઇલખટનું બીજ તે કાંઠનસીંઘમાં, મુક્યું કરી તદ્દારી રે;
 સ્વરાજ સ્થાનીક સંધે સ્થાપ્યું, એ ઉપકાર અપારીરે. લારડ રીપન ૭
 ઊંચા હોદ્દા આપ્યા દેશીને, એ સુખથી શું ભારી રે;
 વરણવતાં કદી પાર ન આવે? જઈએ વારી વારીરે. લારડ રીપન. ૮
 જીવો મહારાજ રીપન કાયમ, છે કોઈ સુર અવતારી રે;
 હિન્દ તણા હિતકાળે આજે, મોકલ્યો તેં મોરારીરે. લારડ રીપન ૯
 મુદત પુરી થાયે તોપણ, રહે આંહી એમ ધારીરે;
 દેશ હિતેચ્છું આસીસ આપે, સુખો જીવો સુખકારીરે, લારડ. ૧૦

૨. ગરબી.

(ગોરમા સીદ દીધો અવતારકે, નાગરી નાત્યમાંરે લોલ.)
 જોઈને ભરતખંડના ભાગ્ય કે, હરસ હું પાગીયોરે લોલ;
 પ્રથમે ઉઠી હતી ઉર આગ્યકે, લાગ એ તાગીઓરેલોલ; ૧
 આગ્યો હતો દ્રઢીએ કોપકે, દોષ તણો તદા રે લોલ;
 કંઠે હતો અતિષે શોષ કે, જોશ નહિં સદા રે લોલ. ૨
 શું વિક્રમનો એ અવતાર કે, વાર કરો થયો રે લોલ;
 કાપે પરનાં કષ્ટ અપાર કે. સાર કરી રહ્યોરે લોલ. ૩
 સહ્યે કષ્ટસદ્દ હિન્દ કપાળ કે, ભાળી ગ્લાડસ્ટન કરેરે લોલ;
 એવો રીપન રૂઠો ભુપાળ કે, આશિષ ઓચરેરે લોલ. ૪
 સરવે રામ તણું સુભ રાજડે, આજે એ થયુરે લોલ;
 કરતો-રીપન રૂઠેરાં કાજ કે, દુઃખતો વહી ગયાં રે લોલ. ૫
 દિશે દેવાંશી નર આપ કે, તાપ મટાડતો રે લોલ;
 છે એ ધરમ તણો સુખ ગંભ કે, દંભ ન રાખતોરેલોલ. ૬
 ભાવે ભરતખંડની માંય કે, છાંય કર્યા વડેરે લોલ;
 શુ જશનો સરવે દિશાય કે, ડકો ગડગડેરે લોલ. ૭
 સધળાં વરતમાન માસીક કે, એક અવાજથીરે લોલ;
 હરષે વાળાં રૂડાં વાય કે, રીપન મહારાજથારેલોલ. ૮
 હાલ કવિનો એ કવિતાય કે, ગદ્ય પણુ એ દીસેરે લોલ;
 એજ વરણુન નાટક માંય કે, વાત બહુ દિસેરે લોલ. ૯
 માસીકોતો વિષય એજકે, તેજછે પેપરેરે લોલ;
 તન મન ધન રહો સુખી આપકે, કહે નારી નરોરેલોલ. ૧૦
 ગામે ગામ મળીછે સલાયકે. પાડ સાં ગાનીયોરે લોલ;
 સરવેનું મત લઈને લખેકે, પ્રેમે વધાવીયોરે લોલ. ૧૧

ધન્ય ધન્ય જીટાનીયા ધન્યકે, ધન્ય તને ધણું રે લોલ;
 ધન્ય ધન્ય રીપનની જણનારકે, ધન્ય તને ધણું રે લોલ ૧૨
 જનની જણતો એવા જનકે, રીપન સગ રાજવીરેલોલ,
 જેની કિરતી તો ફેલાયકે, દશ દીશ ગાજતીરે લોલ, ૧૩
 ધણે હિન્દ તણું કલ્યાણુ કે, હરગીસ હિતથાં રે લોલ;
 છોડી તજરે જોઈને આપ કે, રાખે પ્રીતથાં રે લોલ. ૧૪
 એતું ઉર અતી છે સ્વચ્છ કે, ચક્ષુએ અમીરે લોલ;
 જીવે રીપન માગો એમ કે, પ્રભુ પાસે નગીરે લોલ. ૧૫
 કાઠીઆવાડી.

૩ ગરબી.

[જે કોઈ અંબીકા માતને આરાધશે રે લોલ એ રાગ.]
 વહાલે વાઈસરાય વધાવીયે રે લોલ;
 જેના રાજમાં અતિ સૂખી થાઇએ રે લોલ. ૧
 ન્યાય નિષ્પક્ષપાતી ઠયો અહીં તહીં રે લોલ;
 સુખી કરવામાં કસર કરે નહીં રે લોલ. ૨
 હતી ખાલી ત્રીજેરી ખાસી કરી રે લોલ;
 તાજ કરવાની વાત રદ્યે ધરી રે લોલ. ૩
 અધગ યુદ્ધ અદ્ગાનતું આવી મળ્યું રે લોલ;
 મણુ પગલાં રિપન શુભથી ટળ્યું રે લોલ. ૪
 સાખો લોકને બચાવ્યા એવા ખર્ચથી રે લોલ;
 માન દીયે માહારાણી મહા હર્ષથી રે લોલ, ૫
 લીટન સુખે કર્યો હતો કાયદો રે લોલ;
 ફેશી વર્તમાનથી ન કાંઈ કાયદો રે લોલ, ૬

- કાળો ધારો કરીને મુખ બાંધીયાં રે લોલ;
 હિંદવાસી તણાં દુઃખ અતી સાધીયાં રે લોલ. ૭
 કર્યા છુટા સ્વદેશી સુખાળવા રે લોલ;
 દિસે બદલો રીપનનો ન વાળવા રે લોલ.
 દેશી કારીગરી હુબી જતાં રે લોલ;
 ધંધા વિના ધંધારથી દુઃખી હતાં રે લોલ. ૯
 જોઈ દુઃખને વિચાર્યું દીલ રીપને રે લોલ;
 લેવી જાણુશ જરૂરીદેશી કને રે લોલ. ૧૦
 મહુડાં આકટ મુખાઈ સરદારમાં રે લોલ;
 કર્યો થાવા વસુલ વધારવામાં રે લોલ. ૧૧
 ધાયો રીપન રૂડો ત્યાં રાજવી રે લોલ;
 આકટ અટકાથી ફિરતી થઈ ગાજતી રે લોલ. ૧૨
 રાજ કાજમાં કશું ન આર્ય જાણતા રે લોલ;
 તોપણ રીપન રહે છે વખાણતા રે લોલ. ૧૩
 શેહેર સુધરાધ ખાતું શીખાવીયું રે લોલ;
 વળતી લોકલક્ષ્મી ચલાવીયું રે લોલ. ૧૪
 ગોરા કાળામાં સંપ વધારવા રે લોલ,
 બીન બીન તે અંતર ટાળવા રે લોલ. ૧૫
 ભલા લાયક દેશીઓને જોઈ કરી રે લોલ;
 દીધી હોદાળી જગ્યા હોંશ કરી રે લોલ. ૧૬
 દીરઘ દ્રષ્ટી કરે છે સૌ કામમાં રે લોલ;
 દુઃખી દરદી તણાં તે દુઃખ વામવા રે લોલ. ૧૭
 આજ સુધી તે જે જે બીલ થઈ ગયાં રે લોલ;
 કૌન્સીલમાં વંચાઈને છપાઈ રહ્યાં રે લોલ. ૧૮

કોઈ જાણે ન જાણે એ વાતમાં રે લોલ;
 રહે રઈયત પછીથી રાઈ રાતમાં રે લોલ. ૧૯
 રીપન સુખે કર્યો એ રદ કાયદો રે લોલ;
 હિન્દવાસીને જેથી થયો કાયદો રે લોલ. ૨૦
 જ્યારે જ્યારે નવું બીલ થાય છે રે લોલ;
 ત્યારે દેશી ડાહ્યાને પુછાયછે રે લોલ. ૨૧
 ન્યુસપેપરને માસીક ટીકા કરે રે લોલ;
 કરી તે પર વિચાર ને ગ્રહણ કરે રે લોલ. ૨૨
 આર્ય લોકોની અરજ ઉર સાંભળી રે લોલ;
 ભેજ્યો રીપન ભૂપાળ સુખાળવી રે લોલ. ૨૩
 રંક આધાર ન્યાયી ધરમાં બહુ રે લોલ;
 સ્વચ્છ મમતાળુ છે સરખા સહુ રે લોલ. ૨૪
 એના જેવો થયો ન કોઈ કોઈ દિવસે રે લોલ;
 માગો દીર્ઘ આયુષ્ય હરીને વંદીએ રે લોલ ૨૫
 એના ગુણની ગણના કરતાં કદી રે લોલ;
 પાર પામે ન એક રસના વહી રે લોલ. ૨૬
 અમલ એના રહેજ બહુ હિન્દમાં રે લોલ;
 બોલો જય જય કાનજી આનંદમાં રે લોલ. ૨૭

ભારત ભુમીનું ગીત.

(જ જો બોલો શ્રી રૂક્ષમણી નાયની. એ રાગ).
 જ જો બોલો રીપન મહારાજની,
 આજે પ્રભુજનાં સ્મૃત ગવાય;
 કુંતો ભારત ભુમી ભણું ભાવથી,

આજે કીર્તી રીપનની થાય. ને ને બોલો ૦ ૨
 મારા મનડામાં હરખ અતી ધણી,
 હુંતો પામી અચળ ૫૬ આજ;
 મારી કીર્તી જગત ગાંધી જામશે,
 મને મળીઓ રીપન મહારાજ. ને ને બોલો ૦ ૨
 હુંતો દુઃખમાં હતી ધણી દોહલી,
 મને મળ્યો હવે સરદાર;
 મારો મોરો સુંદર સુકુમાર છે,
 મારો સદ્ગ ધર્મો અવતાર. ને ને બોલો ૦
 મારો કુટુંબ કબીલો સુખી ધર્મો;
 મારો ઉછર્યો હવે પરીવાર;
 હુંતો ભાગ્યશાળી રે પુરી યમ,
 મારી ભરજીવાની ભલીવાર. ને ને. ૪
 હુંતો પુરી નશીબની પાતળી,
 મારા સુખના દિવસ વહી જાય;
 મારો સ્વામી સ્વદેશ સીધાવશે,
 મારે દુઃખના દિવસ વળી થાય. ને ને. ૫
 મહારાણી વીક્ટોરીયા વીનતું,
 મને આપ્યો રીપન ભરથાર;
 મારી ભરજીવાની માડી સાચવો,
 મારો રાખો અચળ સળુમાર. ને ને, ૬
 હું તો હરખમાં ગાંડો ધેત્રી યમ,
 મને નીંદ્રા ન આવે લગાર;
 મારા વહાલા મોહન સાથે માલતી.

માડી સુખમાં પડીધું અપાર. જેને. ૭
 મારા મનના મનોરથ પૂરે વાલમો,
 પૂરે મનના કોડીલા કોડ;
 રિદ્ધી સિદ્ધી રીપન ભરે રાજવી,
 હુંતો વિનતી કર કરજોડ, જેને, ૮
 હુંતો પામી રીપન પ્યારે પાટવી,
 પ્રભુ રાખો અખંડ સોદાગ;
 દીર્ઘ આયુષ્ય પ્રભુ વળી આપજો,
 મને મળ્યો છે અવસર લાગ. જેને. ૯
 મારી પ્રજા ફરે છે કલોલમાં,
 મારા મનડામાં હરખ અનોલ;
 મારો કવિરે ગંગાશંકર બિચરે,
 કરજોડી મેહેતાજી કલોલ. જેને. ૧૦

૫ ગીત.

(લાવ લાવ સખી એક કાગલ લખીએ હરીને રે) ૧૬.
 મારા બહાલા રીપન હો નાથ, હવે અહીં રહીએ રે;
 જાણ્યો અખળા કેરો જો હાથ, હવે કેમ તજીએ રે. ૧
 હુંતો દાસીધું દીન તમારી, હવે અહીં રહાએ રે;
 આપ આવે ગતી યદ્ય મારી, હવે કેમ તજીએ રે. ૨
 મારા ચતુર સીરોમણી રાવ, હવે અહીં રહીએ રે;
 હુંતો પામી અતીથણા લાવ, હવે કેમ તજીએ રે. ૩
 મારો પ્રાણ તમારી પાસ, હવે અહીં રહીએ રે;
 મારો પાવન કરીએ અવાસ, હવે કેમ તજીએ રે. ૪

છોતે-મોલે ખીન્ન અપવાદ, હવે અહીં રહીએ રે;
 હિંદવાશી કરે સૈં યાદ, હવે કેમ તજીએ રે. ૫
 મહારાણીને અરજ બિધાર, હવે અહીં રહીએ રે;
 મમી માડીને અવધ વધાર, હવે કેમ તજીએ રે. ૬
 કૃયા મારા બિપર બિપકાર, હવે અહીં રહીએ રે;
 મથી ભુલવાની તેલગાર, હવે કેમ તજીએ રે. ૭
 મારો પરિવાર પચિસકરોડ, હવે અહીં રહીએ રે;
 નહીં આવવા દે કાંઈ ખોડ, હવે કેમ તજીએ રે. ૮
 માફ માનો તમે સરદાર, હવે અહીં રહીએ રે;
 મારા પ્રાણુ વલ્લભ ભરથાર, હવે કેમ તજીએ રે. ૯
 મારી આલમ સૌ હરખાય, હવે કેમ રહીએ રે;
 મારો ગંગાશંકર ગુણુ ગાય, હવે કેમ તજીએ રે. ૧૦

૬ ટુંમરી.

(મહારાણી અરજ મારી મન ધરો રે;
 મન ધરો અરજ અપરાધ હરો. મહારાણી. ૧
 નમ્યુ જનેતા બેબી કરજોડી,
 મારા બિપર કરણા કરો રે. મહારાણી. ૨
 બોઈ રીપન વર આપ્યો સુહાગી,
 આનાંદ અંગ ખરખરો રે. મહારાણી. ૩
 ઉપકાર મનથી માનું અતીશે,
 માની લેજો મુજ મજરો રે. મહારાણી. ૪
 રાખો અખંડ મુખ માફ એવાતણ,
 રીપન રહેવા હુકમ કરો રે. મહારાણી. ૫
 આવે રીપન હું થઈ જ્યવંતી,

(૧૦)

ભાગ્યા ભારત ભુમીના ડરો.રે. મહારાણી. ૧
જેગાધિન હું થઈને વધાવું,
રીપન મુમટે કુત્ર મજરો રે. મહારાણી. ૬
જિંદાર દીલના એ પ્રતીનીધી,
કીરતી તણો કરે વકરો રે. મહારાણી. ૭
લાઈ રીપન હે અહીઆં વધારો;
માજ કરૂણા એટલી કરો રે. મહારાણી. ૮
આનંદ આનંદ હિન્દ થયો છે,
આશીશ મારી જિરે ધરો રે. મહારાણી. ૯
એજી કરજોડી ગંગ જિયારે,
ભારત ભૂમીમાં રીપન ઠરો રે. મહારાણી. ૧૦

૭ ગરબી.

જીરે આજની ધડી રૂડી જાણીએ,
રાજ તરફ વધામણી જાય કુંવરજયો રાણીએ ટેક.
જીરે ન્યાય ચત્રાવ્યો નીપ્પક્ષપાતી,
ખ્યાતી ચત્રાવી આખા તે દેશ. રીપન ૧
જીરે હિન્દ પ્રજનાં ભાગ્ય જિવડયાં,
જિવડયાં દેશો રાજઓનાં કરમ. રીપન ૨
જીરે ભીન ભીન અંતર ટાળીઆં;
દીધો ગોરાને કાળાનો ધનસાફ. રીપન ૩
જીરે લીટને ફાંસો દીધો ન્યુસોને,
ચુસી કીધો તેને ચક્રચુર. રીપન ૪
જીરે યુદ્ધ અફગાનનું આવી મળી,

હિન્દ વાસીને કરતું દેવાદાર. રીપન૦ ૫
 જીરે વશ કરીં તેને વીખેરીઆ,
 સંપ કર્યો રીપન બંને રાજ. રીપન૦ ૬
 જીરે ધન્ય બ્રીટીશ ધન્ય રીપનને,
 ધન્ય હિન્દ પ્રજા કેરાં ભાગ્ય. રીપન૦ ૭
 જીરે રાજ્ય અમર મહારાણીનું,
 રેન્ને અમર રીપન સરદાર. રીપન૦ ૮
 જીરે દેશી કારીગરો તેં કેળવ્યા,
 કારીગરીનાં ભર્યો પ્રદર્શન. રીપન૦ ૯
 જીરે રાજ કોલેન્ને રચી દેશમાં,
 રાજ કુંવરો કર્યો વિદ્વાન. રીપન૦ ૧૦
 જીરે કેળવણીનું કર્મીશન સ્થાપીયું,
 આપ્યું સ્કોલરોને વિદ્યા દાન. રીપન. ૧૧
 જીરે મીઠાનો કર કમી તેં કીધો;
 કીધો હિન્દ વાસીનો ઉપકાર. રીપન૦ ૧૨
 જીરે વરણન ગાઉ રૂડા રાજવી,
 પાર પામુ ન રીપન સરદાર. રીપન૦ ૧૩
 જીરે અમરવેલી વધે બહુ બહુ,
 એમ વધજો રીપન પરીવાર. રીપન૦ ૧૪
 જીરે જય જય બોલો લાર્ડ રીપનની,
 વદે બેઠ કરજોડી કાશીરામ. રીપન૦ ૧૫
 આવળા.

મનહર છંદ.

ભારત સુધારનાર નેટિયોને તારનાર,
 દીલનો ઉદાર સુખકાર સર્વ જનનો;
 ગરીબોને પાળનાર ધારતો પરોપકાર,
 આંધકાર વહેમ રૂપી ટાળનાંર મનનો;
 દેશનું ભણું થવાને હોંશનો વધારનાર,
 આપનાર ઉત્સાહ સુ આર્યના વતનનો;
 વિશ્વ કરતાર આહીં અમલ વધારો સાર,
 સાણા સરદાર નર લાડી રીપનનો. ૧
 દેશમાંહે દયાકરો, વિદ્યાનો વધારનાર.
 સર્વ શોક ટાળનાર, સદન સદનનો;
 વિદ્યાનોને વદાલ થકી સ્હાય તણો આપનાર,
 આદર આનંદથી, કરણ છે સજનનો;
 ધારી શુભ ધોર સર્વ દેશિયોને સુખકાર,
 ભાવિક અધિક મન, દુખદ દહનનો;
 વિશ્વ કરતાર આહીં અમલ વધારો સાર,
 સાણા સરદાર નર, લાડી રીપનનો. ૨
 સારાં કૃત્ય થકી બહુ, માન પામી દેશ માંહે,
 દયા લાવી સુણનાર, દીનના કથનનો;
 મોક્ષલ્યો અહીં દયાળુ, દેવતાએ દયાકરિ,
 શુભ ન્યાયકાર તાપ, ટાળનાર તનનો;
 કીર્તિનો કોઠાર ગુણ, ગંભીર ગવરનર.
 સરસ સરસ રસ, અમ્રત વમનનો;

નાથજી કહે છે નીત્ય હજો, જ્ય જ્યકાર,
સાણા સરદાર નર લાડી રીપનનો. ૩

રાગ મેવાડો.

(પરિચાણાને પોઆરે તેડાં તલપર થયાં રે) (રાગ),
કુલડોએ વધાવો રે રૂડા રીપનને રે,
વધાવતાં કાંઈ હઠીડે હરખ ન માય;
હિન્દ નીવાશી રે કામનીયો સૌ કોડયી રે,
ઓવારણાં ઊતારી મંગળ ગાય. કુલ ૧
ખાલીને ત્રીજેરી રે હિન્દની તેંતર કરી રે.
તર કરી ખરચ કમી કરી રાજ;
એવાં તારાં ડહાપણુ રે ઊપરનો અત્રે અતી રે,
વારી જમ્મએ રીપન રાજવી આજ. કુલ ૨
દુર્બળ હિન્દ વાસી રે તણી દાઝ દીલમાં રે,
ઊતારી તેં આવીને તરત અમીર;
મોંઘા લુણે લાખો રે હિન્દ વાસી દુઃખતારે,
તે જોઈ તેં ઘટાડી જકાત જસવીર. કુલ ૩
હિન્દના પાડોશી રે પઠાણો સાથ હતી રે,
લીટન વખતથી ચાલતો રાડ;
હિન્દની ત્રીજેરી રે તેમાં સૌ ટળી જતી રે,
ઊગારી તેં તેથી તારો રે પાંડ. કુલ ૪
કાળો ધારો કીધો રે લીટને આવી બહી રે,
ફેશી વરતમાનને મોઢે દેઘ હુય;
જે તેં કાળો ધારો રે કાળે પાણી મોકલ્યો રે,

જાણી ખુશી થયા સૌ હિન્દ અચબુચ. કુલ. ૫
 દેશી કારીગરીને રે ઉત્તેજન અતી આપવા રે,
 દેશી ચીજો લેવા કર્યો કાનુન;
 ઠામે ઠામે ખોલ્યાં રે, પ્રદરશન બહુ પ્રીતથી રે,
 પરમારથમાં રાખી નહી કાંઈ ન્યુન. કુલ. ૬
 મહુડાં કેરો આકટ રે મુંઝાઈ સરકારે કરી રે,
 મુક્યો દીન દેશો પ્રજાને પેઠ પગ;
 તે તેં તુરતજ નાખુદરે કરી રૂડા રાજવી રે,
 વોહોરી હિન્દ પ્રજાની આશિષ ઢગ. કુલ. ૭
 રૈયતને શીખવવારે રાજ્ય રૂઢી રીતથી રે,
 કાઢ્યો સ્થાનિક સ્વરાજ્ય ધારો ખચીત;
 એ ધારા આધારે રે રઈયતને કંઈક સોંપીયાં રે,
 મ્યુનિસિપાલીટી ખાતાં ખચીત. કુલ. ૮
 હિન્દ પ્રજાને રે જે જગ્યા મળતી નહીં રે,
 વિલાયતમાં સિવિલ સર્વિસ થયા વીણુ;
 તે જગ્યા તેં આપી રે ઉત્તમ દેશીને અહીં રે;
 ગણી સિવિલ સર્વિસ સગ તતક્ષણ. કુલ. ૯
 કેળવણીની રીતી રે રૂડી કરવા ગસેરે,
 કેલવણીનું કમીશન કરીયું સરદાર;
 એ કમીશન હેરે રે આધારે આ હિંદની રે,
 કેલવણી સૌ તરત થશે તેજદાર. કુલ. ૧૦
 નવો ધારો કરતાં રે પેહેલાં પેપરમાં બધે રે,
 પ્રગટ કરી લેવાં લોકોનાં મત;
 એ મતને આધારે રે ધારો કરવો ખરો રે.

ગત નવ આવે તો મુકવો પડત. કુલ. ૧૩
 આવાં રૂડાં કાચો રે હિન્દમાં આવી કચો રે,
 તેથી તારા પરમારથનો નહિ પાર;
 બેઉ કરનેડી જોશંગ રે ઇશને આરાધતો રે;
 આપો રૂડા રીપનને આયુષ્ય આપાર. કુલ. ૧૨

ભલે ભલે રે પધાર્યો જી રાજ, રીપન રૂડા રાજવી.
 ભાગ્ય હિન્દના ઉદય થયાં આજ, રીપન. ૧
 ખાલી ત્રીજોરી હિન્દની જોહ, રીપન.
 આવી તુરત તેં તર કરી તેહ. રીપન. ૨
 લાઈ લીટન વખતનું જે યુદ્ધ, રીપન.
 કરતું હિન્દવાસીને જે આયુધ. રીપન. ૩
 તે તેં અફગાનો સાથે તરત, રીપન.
 કરી સલાહ શાંતીની સરત. રીપન. ૪
 દેશી કારીગરી ને અધિક, રીપન.
 આપી ઉત્તેજન કીધું ઠીક. રીપન. ૫
 હુન્નર વધારવાને હિન્દમાં હાલ, રીપન.
 ખોલ્યાં પ્રદરશન દરસાલ. રીપન. ૬
 કાળો ધારો કરી કાળુ નામ . રીપન.
 મુકી ગયો લીટન આ ઠામ. રીપન. ૭
 એ જે કાળો ધારો હતો કર, રીપન.
 તે તેં તરત આવી કચો દુર. રીપન. ૮
 એથી કરી આ દેશમાં પત્ર, રીપન.
 છુટયા તુરંગમાંથી તરત. રીપન. ૯

કુળાઇ સરકારે મહુડા આકટ રીપન.
 કરી દુભાવ્યાં દેશીનાં દીલ ઝટ. રીપન. ૧૦
 તે તેં અરજ ઉતારી ઉર, રીપન.
 ઠયો મહુડાં આકટને દુર. રીપન. ૧૧
 કીમો સ્થાનીક સ્વરાજ્ય ઠરાવ, રીપન.
 શીખવવા રાજ્યના હાવ ભાવ. રીપન. ૧૨
 પછી શહેર સુધરાઈ રઈયતસાય, રીપન.
 મળી સોંપી રઈયતને હાથ. રીપન ૧૩
 નવા ધારા થવાનાં કામ, રીપન.
 થનાં ફ્રેંસીસ મતથી તમામ. રીપન. ૧૪
 તે કાંઈ લાગ્યુ નહીં તને ઠીક. રીપન.
 ત્યારે મુકી તેં ફ્રેંસીસશીર બીક. રીપન. ૧૫
 નવા ધારાનાં જે આવે બીલ, રીપન.
 તે બાબત જેવાં દેશીનાં દીલ. રીપન. ૧૬
 પ્રગટ કરવા તે પત્રોમાં ઝટ, રીપન.
 અતે માગવા રઈયતના મત. રીપન. ૧૭
 મળી કાળા ગોરાનો જે ભેદ, રીપન.
 હોતો તે ઉપર તેં મુક્યો છેદ. રીપન. ૧૮
 ઠીધું ઈલબટ્ટ બીલ તેં પંસાર, રીપન.
 નેઠી સ્વદેશીનો શીર માર. રીપન. ૧૯
 લખી આવાંઆવાં કરી શુભ કામ, રીપન.
 જોળવી જાએ હિંદમાં નામ. રીપન ૨૦
 કહુ જેશંગ ઈશને એમ. રીપન.
 રૂબો રીપનને કુશળ ક્ષેમ. રીપન. ૨૧

વસંત.

(કેમ બરીએ રે કેમ બરીએ એ રાગ).

જય હજોરે જય હજો, રીપન મહારાજ; વાઘસરાય હિંદુ-
સ્તાનનો. (ટેક)

દેશીઓ માટે આવીઓ, હિંદમાંથી;
હિંદ માંથી રે હિંદ માંથી આપવા હક. વાઘસરાય. ૧
ન્યાય કરે નિષ્પક્ષપાતથી ધણું જીવો;
ધણું જીવો રે ધણું જીવો, સકુટુંબ સાથ; વાઘસરાય. ૨
સહુ લોકને સુખ આપવા, તરદી લીધી;
તરદી લીધી રે તરદી લીધી, નેટીવો માટે; વાઘસરાય. ૩
દેશી ન્યુસને છુટ આપી, દુઃખ કાપ્યાં;
દુઃખ કાપ્યાં રે દુઃખ કાપ્યાં, છાપાવાળાંના સાર; વાઘસરાય. ૪
દેશીઓને ઉત્તેજન આપવા, પ્રદર્શન કીધું;
પ્રદર્શન કીધું રે પ્રદર્શન કીધું, કલકત્તા માંથી. વાઘસરાય. ૫
શેહેર સુધરાઈ ખાતું કઢાડીયું, સહુ વખાણે;
સહુ વખાણે રે સહુ વખાણે, જયજયકાર વર્તીય; વા. ૬
ધણા લાયક દેશી જોઈને જગા દીધી;
જગા દીધીરે જગા દીધી, હોદ્દા આપ્યો સાર; વાઘસરાય. ૭
સૌ લોક કહો ધણું જીવો હિંદરાજ;
હિંદરાજરે હિંદરાજ, કીધું દેશીને સુખ. વાઘસરાય. ૮
રણુછોડ કહો માટે અમારા, ધશે બેજો;
ધશ બેજોરે ધશ બેજો, કાપવા હિંદ દુઃખ. વાઘસરાય. ૯

(૧૮)

હોરી.

(સાતરા ગત ડારો પીચકારી એ રાગ).

૫૨ સહાય કરે રે તમારી, ૫૨ સહાય કરે રે તમારી.

ભાઈ રીપન અખંડ રહેજો,

સલામત જગ માંહી. ૫૨.

જેને પ્રાકૃત મોટાં કીધાં,

કહું છું હું ચિચારી; ૫૨. ૧

દેશીઓને છુટ તમે આપી,

વીવેક મનમાં ધરી; ૬.

હોદ્દા તમે ભારે આપોજો,

નેટીવોમે લાભકારી;

કહું છું અંધુ વીસ્તારી. ૫૨. ૨

દેશીઓ માટે કાલેજ કીધી,

મોટાઈ તમારી ભારી; ૬.

મુધરાઈ ખાતું તમે કહાડીયું,

નીતી વધવા હમારી;

૫૨ને સ્તુતિ અમારી, ૫૨. ૩

પાલીમેન્ટ પાસે હું માગું,

રાખો અખંડ દિંદ માંહી; ૬.

જેને ગવર્નરજનરલ કહીએ,

વાઇસરાય લાભ કારી,

કાઈ દે નહીં તને મારી. ૫૨. ૪

રણજોડ ૫૨ પાસે માગે,

કરાય કામ પરાપકારી; ૬.
 જે નર જગમાંહી પંકાય;
 ગુણીઆલ ગુણુકારી;
 રાજ કરે પરે અમારી. ઇશ. ૫

ગરબી.

અમર રહેજો કાયા તમારી, અમર રહેજો કાયા.
 ભારડ રીપન હમારાં, દુઃખડાં દેખી ધાયા; અમર. ૧
 પૈસા કરતાં પણ પ્યારો, પરમારથને જાણ્યો;
 ભારત ભૂમીમાં આવી, ખરા માર્ગને માણ્યો. અમર. ૨
 ભારત વાસી સૈા જન્ન, ભીંતર મધ્યે ભાવ્યા;
 એવા રીપન તમે કોઈ, દેવાંશી થઈ આવ્યા. અમર. ૩
 મનના મેલા તનના ગોરા એવા સ્વદેશી;
 ઉદ્ધટું સમજવી તમને, ભમાવતા ધુર્ત વેશી. અમર ૪
 ભારત ભૂમીમાં એવા, અધિક દૈત્યો આવી;
 ભારત વાસીને દુઃખ દેતા, બહુ જીલમ મુચાવી. અમર. ૫
 અરે દુઃખડાનો આખર, અંત તમે તો આણ્યો;
 હીંદવાસીનો જે કાંઈ, ખરો હક તે જાણો. અમર. ૬
 તમારા પ્રાક્રમને તાપે, પાપી પ્રજાની ઉડ્યા;
 પ્રજાળતાં પ્રજાળતાં મુખડે, ખેલી ખોલી રૂઠ્યા. અમર ૭
 સત્યના ખેલી સચીતાનંદન, આખર આવ્યા વહારે;
 વાહારે આવ્યા કે રીપન, વધાવીઆ જયકારે. અમર ૮
 કુટુંબને કળીવો તમારો, સદાનંદમાં રહેજો;
 દિરધાયુષ્ય ભોગવીને અહીંઆ, સ્વર્ગસગાં સુખ મેજો. અમર. ૯

બેઉ કરન્નેડી જોશંગ ધશને, આરાધું આ વારે,
લોડ રીપનને રાખો, સદા શરણ તમારે; અમર રહેજો. ૧૦

આપણા નામદાર મારકવીસ, ઝોડ રીપન લાર્ડ ગવર્નર
જનરલ સાહેબ બદાહુરને માન્ય આપવા માટે આશરે આઠ
હજાર માણસના મોટા મેલાવડામાં તા-૭-૧૨-૮૪ના રોજ
સભા વચ્ચે કવિશ્વર. દલપતરામ ભાઈ તથા કવિશ્વર. બુલાખી
દાસ તરફથી વંચાએલી કવિતા. સ્થળ. અમદાવાદ.

હરીગીત છંદ.

જે જે ગવર્નર જનરલો, અહિં આવિયા વળી આવશે;
પણ કોણ કેવાશે ભલો, જે રિપનને વિસરાવશે.
રિપને અધિક ઝોપાવિયું, મહારાણિજીના રાજ્યને,
સજી સજ્જનો મળી માન આપો, તે રિપન મહારાજને. સહ.૧
શુભ ભાગ્ય ભારત ભુમિનાં, તે જરૂર જગ્યાં જ્યાહરે;
અધિકાર લેધને આવિયા, શુભ રિપન સાહેબ તાહરે.
આ દેશ હિત ઉત્તમ કર્યો છે, કોટી કોટીક કાજને. સહ.૨
આ દેશના વ્યાપારને, એણે ઉત્તેજન આપીયું;
ઝોછો કરી કર લૂણ ઉપર, કષ્ટ મોટું કાપીયું;
આનંદ ઊપજ્યો એ થકી, જન ઘેર ઘેર ધણાજને. સહ.૩
કલ્યાણ કરવા દેશનું, વિદ્યા તણી વૃદ્ધી કરી;
કાબુ તણો કળઝો પતાવી, પ્રજાની પીડા હરી;
હક આપી એણે હોલવી, આ દેશ જનની ઘાંઝને. સહ.૪
સ્થાનિક સ્વરાજ્ય તણો ઠરાવ, કર્યો ભલો આ દેશમાં,

એથી અધિક સંભારશે, જન હરધડી હમેશમાં;
 શોભાવિયો એણે સરસ, સહ આજ રાજ સમાજનો. સહ.૫
 તજિ પક્ષપાતની વાતને, નિષ્પક્ષપાત ધર્યો ધણો,
 ઇનસાફ આપ્યો એક સમ, દેશી અને ગોરા તણો;
 દિન નીશ સૌ આશીશ દેજે, જે ગરિબનિ વાળને. સહ.૬
 કારીગરો કારીગરી આ દેશમાં અધિકી કરે.
 એવો ઉપાય વળી કર્યો તે, રિપનરાય ગવરનરે;
 આ સમયમાં એ લઈ જશે, જરા પુર્ણ શ્રેષ્ઠ જહાજનો. સહ.૭
 સહ સાથ જોડી હાથને, જગનનાથને નમી ગાગળે,
 કદ્યાણુ કરજે રિપનનું, સંકટ સર્વે ભાગળે;
 ભવમાં અમે નહિ ભુક્ષીએ, તે રિપન કરા કામને;
 દિલમાંથી વિસરશે નહી, દીન નીશ દલપતરામને. સહ.૮

રોળાવૃત છંદ.

રંગ રિપન બહાદૂર, લાઈ આર્યાવૃત લાયક;
 ગુણી ગવરનર પદે, શોભિયો તું સુખવાયક. ૧
 હિંદ હિતાર્થ હેંશ, વીર તેં વિશેષ ધારી;
 રાજ્ય નીતીની રિત, સરસ ને સુખદ સ્વિકારી. ૨
 અધર્મ ને અન્યાય, અંગથી કાઢ્યા હાંકી;
 દીન પ્રજાનું દુઃખ ટાળવા ન સુકી બાકી. ૩
 ફરી બિજો ફ્રાંસેટ, હિંદનો હેતુ દીકો;
 દયાવંત દરીઆવ, મહા માયાળુ મોકો. ૪
 સ્થાનિક સ્વરાજ્ય કાળ્ય, આજ અમને હક આપ્યો;
 દેશી હાપા તણો, ફરમય ધારો કાપ્યો. ૫

મીઠા તણી જકાત, બ્રાત તેં કમતી કીધી,
 કેવલણી કારણે લાયકે લાયકી લીધી. ૬
 નવા કાયદા થતાં, પ્રજા મત પસંદ રાખ્યો,
 મહુડાંનો મહા દુખદ, આકટ તેં રદ કરી નાંખ્યો. ૭
 ગોરા કાળા તણા, ભેદનો ખેદ મટાડ્યો,
 અક્ષીણ ખતા વિષે, દેશીનો હક પેસાડ્યો. ૮
 કલકત્તામાં પ્રગટ, પ્રદર્શન પૌઠ રચાવ્યું,
 સિત્તીલ પરીક્ષા તણી, ઊમર વધવા કર્યું ફાવ્યું. ૯
 ખેડુતોનો ખાસ, ત્રાસ હણી નિયમ ઠરાવ્યો,
 વ્યર્થ લડાઈનો ખર્ચ, હિંદ ભૂમી થકી હઠાવ્યો. ૧૦
 દેશિ કારિગરિ કાજ, આપિયું અધિક ઉત્તેજન,
 સ્થિતિ સુધારવા મંજુર, કર્યું ફેક્ટરી કમીશન. ૧૧
 એ આદીક આદર્થી, આર્ય ભૂમી પર ઉપકારો;
 રે! કેમ વિસરાય, વડો આભાર તમારો. ૧૨
 ન્યાય રીતે વર્તતાં, અડી અડચણ બહુ આડી,
 સાંખી માન અપમાન, કીધા ઉપકારો દહાડી. ૧૩
 ખાસ ખેરખાં એક, પ્રગટ ફાસેટ પ્રતાપી;
 તેવો બીજો રિપન, કેમ ભૂલાય કદાપી. ૧૪
 રૂઠો રિપન બહાદુર, વિચરે દેશ વિલાયત,
 પુઠે વળાવા વળે, હિંદની સકળ હિમાયત. ૧૫
 ગામ ગામને શહેર, વાત વિદાયની આલી,
 જન મંડળ દિલગીર, લાઝ નિજ અવળું ભાળી. ૧૬
 હિંદ વિનંતી છેલિ, આવડી જેમમાં ઝાળી,
 વશી વિલાયત વિશે, ઠેઠ લમી લેજે પાળી. ૧૭

પરોપકારી પ્રગટ, કાર્ય આવાં તું કરજે,
 દીન હિંદનાં દુઃખ, દાઝ ધરી બનતાં હરજે. ૧૮
 અને ધન આબરૂ અને, પુત્ર યશવંતા પામે;
 આપ્યો આસિર્વાદ, બેશ બુલાંબી રામે. ૧૯

તા. ૭-૧૨-૮૪ની સભા વખતે તથા તે દિવસનો શહેર
 અમદાવાદનો દેખાવ.

તોટક છંદ.

મુજ મન ધણું રળિઆત થયું,
 દિલ માંહિ ચંકી સહિ દુઃખ ગયું;
 વચમાંહી વળી મુલ બાગ બણ્યો,
 જનનો સુધરાઈથી રોગ હણ્યો. ૧
 ઘડિયાળ મુણી સહિ કાજ કરે,
 અવરે, અવરે, જન કાન ધરે;
 દિપતી દેવિ બદરકાળિ તહિં,
 ગણુતિ ગણુવે ન મણાય અહિં. ૨
 રખવાળ અહોનીશ સાચવતા,
 અટકાવતિ પોલિસ ચોર જતા;
 રૂડી જ્ઞાનસ હાર સગીપ રહી,
 પુરેજ સહી. ૩
 પુરી જળથી,
 જળથી;
 નિજ કરે,

(૨૪)

સુખ હોજ અતિમાંહિ નીર ભર્યું. ૪
સભા ઈંદ્ર સમી જન ઠઠ ગળી,
વિધ વિધ તણી ધણી જ્ઞાતી વળી;
બહુ શોભિત આ વળી કોટ દિશે,
કાશીરામ કહે હશી! મુખ વિષે. ૫

દોહરો.

થજો કીર્તિ રવિ કિરણ સગ, દેશ દેશ પ્રસાર;
આશિષ કાશીરામ દે, લાડ રિપન સરદાર.

જાહેર ખખર.

સર્વ સદ્ગુણસ્થોને ખખર આપવામાં આવેછે કે આ લઘુ પુસ્તક નીચે લખેલા ઠેકાણેથી રોકડી કીમતે આપવામાં આવશે. કોઈનો નાટપેડ કાગળ અગર ઉધાર બાનુ રાખવામાં આવશે નહીં. જોઈએ તેમણે ખુશીથી મંગાવી લેવું કીમત પોષ્ટેજ સુધાં અઢી આના રાખવામાં આવીછે.

અમદાવાદ—છીપાપોળમાં શા. સાંકલચંદ મોતીલાલ પાસેથી મળશે. નંબર ૧ લાની સ. ગુ. નીશાળના આ. માસ્તર કેવળરામ દયારામ પાસેથી.

ભાવળામાં—કવિ જ્ઞેશંગભાઈ શ્રીકમદાસ પાસેથી.

ચીરવડોદરામાં—તેના કર્તી પાસેથી.

વીરમગામમાં—બુકસેલર મુજરાંકર લલુભાઈ પાસેથી.
